

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3105/2018. (IV. 9.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.070/2016/7. számú ítélete, valamint a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.770/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A P. gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője, dr. Karsai Dániel András (Karsai Dániel Ügyvédi Iroda, 1056 Budapest, Nyáry Pál utca 10.) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.IV.21.070/2016/7. számú ítélete – valamint a felülvizsgálatra okot adó, a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.770/2015/4. számú ítélete – alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozó szerint a megsemmisíteni kért ítéletek sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése szerinti kártérítéshez való jogát, valamint az Alaptörvény XIII. cikkében meghatározott tulajdonhoz fűződő alapjogát.
- [2] 1.1. Az indítványozó jogelődje (a továbbiakban: jogelőd) palackozott ásványvíz üzletláncok részére nagy tételben történő értékesítésével foglalkozott. Az indítványozó jogelődje által alapított Kft. (a továbbiakban: Kft.) ivóvíz kutak hasznosításával kapcsolatos termelési tevékenységet folytatott. A jogelőd és a Kft. 2004. július 22-én és 2008. május 16-án palackozott ásványvizek értékesítésével kapcsolatos szerződést kötött két üzletláncsal. A palackozott ásványvizet a jogelőd három különféle néven – eltérő elnevezéssel a két üzletlánc és az egyéb kereskedelmi partnerek üzleteiben – értékesítette. A jogelőd és a Kft. által palackozott ásványvizek háromnegyede a két nagy üzletlánc üzleteibe került.
- [3] 1.2. 2011. december 6-án a Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága Egri Kerületi Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Hivatal helyszíni ellenőrzést tartott a jogelőd és a Kft. ásványvíz-palackozó üzemében. A hatósági mintavétel során megállapítást nyert, hogy a jogelőd által palackozott ásványvizekben *Escherichia coli* és egyéb coliform baktérium, valamint *Enterococcus* található, a jogelőd ezzel megsértette a természetes ásványvíz, a forrásvíz, az ivóvíz, az ásványi anyaggal dúsított ivóvíz és az ízesített víz palackozásának és forgalomba hozatalának szabályairól szóló 65/2004. (IV. 27.) FVM–ESZCSM–GKM együttes rendelet 5. § (4) bekezdésében foglaltakat, mely tiltja ilyen baktériumok jelenlétét a természetes ásványvizekben a vízkivételi helynél és a forgalomba hozatal során. Az elsőfokú élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság a vizsgálati eredmény alapján 2011. december 16-án kelt – fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított – H-EBAI/05171-0003/2011. számú határozatával a jogelőd palackozott ásványvizeinek forgalmazását megtiltotta és elrendelte a már forgalomban lévő termékek visszahívását.

- [4] 1.3. A Kft. az elsőfokú határozattal szemben fellebbezést nyújtott be, melynek elbírálására – kizárás folytán – a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága került kijelölésre. A másodfokú hatóság 2012. március 27-ei 1-I-I-001/1245/12. sorszámu végzésével az elsőfokú határozatot megsemmisítette és új eljárás lefolytatására utasította a Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága Egri Kerületi Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Hivatalát. A másodfokú hatóság végzésének indokolásában rögzítette, hogy a jogelőd palackozott ásványvizeiből nyert minták különböző mértékben ugyan, de tartalmaztak coliform mikroorganizmusokat. A megsemmisítő döntés szerint az elsőfokú hatóság nem tisztázta megfelelően sem a tényállást, sem a megmintázott tétel fogalmát és döntését ellentmondásos okiratokra alapozta, ezért szükséges az eljárás megismétlése.
- [5] A jogelőd és a Kft. fellebbezésének elbírálását megelőzően az elsőfokú hatóság – 2011. december 21-én – megküldte a Vidékfejlesztési Minisztérium részére az általa megállapított jogsértésről szóló értesítést a közzétételre szolgáló jogsértés-jelentési táblázattal. A Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján közleményben tudatta a jogelőd ásványvizével kapcsolatos jogsértés tényét a fogyasztókkal. Az elsőfokú hatóság 2012. januárjában 84 014 forint bírság és 28 000 forint eljárási költség megfizetésére kötelezte a Kft.-t.
- [6] 1.4. A megismételt elsőfokú eljárást a lefolytatására kijelölt Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága végezte el. A hatóság XI-I-100/816/014/2012. számon meghozott végzésével az elsőfokú élelmiszerlánc-felügyeleti hatósági jogkörben lefolytatott eljárást megszüntette. A kijelölt hatóság végzésének indokolása szerint a jogelőd és a Kft. üzemében rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem állapítható meg az egy tételnek tekinthető, „azonos termelői helyen gyártott, vagy azonos beszerzésű és jelölésű” termékmennyiség, ugyanis a cégek tételenkénti nyilvántartást nem vezetnek a palackozott ásványvizekről. Az új eljárás lefolytatása során az is nyilvánvalóvá vált, hogy a forgalomba hozataltól eltiltott minőségmegőrzési idejű termékekből az előállítás helyén készlet nem volt fellelhető, ezért ismételt mintavételre az újabb elsőfokú eljárás során nem kerülhetett sor.
- [7] A megismételt elsőfokú eljárás megállapította, hogy a rendelkezésre álló tények, vizsgálati adatok ellentmondasságából kifolyólag (az utólag lefolytatott nyomunkövetési vizsgálat tévesen jelölte meg a vizsgált termékek kizserelését és az adminisztrációs hibát a vizsgálati jegyzőkönyv kiadását, valamint a jogelőd iratbetekintését megelőzően sem orvosolták) a tényállás nem tisztázható az érdemi határozat meghozatalához szükséges mértékben és eredmény a további eljárási cselekményektől sem várható, ezért került sor az eljárás megszüntetésére.
- [8] 1.5. A Kft. jogi képviselője írásban tájékoztatta a Vidékfejlesztési Minisztérium államtitkárát, hogy a Kft. nevének a jogsértő szervezetek közötti – jogalap nélküli – szerepeltetése a minisztérium honlapján sérti a Kft. jó hírnevét. Az írásban tett megkeresés hatására a minisztérium törölte a jogsértő szervezetek listájáról a Kft.-t, azonban a közlemény eltávolítására nem került sor. A jogsértő lista 2012. január 9-én került fel a Vidékfejlesztési Minisztérium honlapjára, a magyar média zöme (nyomtatott és elektronikus sajtó egyaránt) e hírt már egy nappal később átvéve, egészségre ártalmas termékként aposztrofálta a jogelőd és a Kft. palackozott ásványvizeit. A jogelőd és a Kft., valamint a velük kereskedelmi kapcsolatban lévő egyik üzletlánc bevizsgáltatta a coliform baktériummal fertőzöttnek ítélt ásványvíz ellenmintáját, a mikroorganizmus jelenlétét azonban egyetlen, általuk elvégzett vizsgálat sem igazolta. A Vidékfejlesztési Minisztérium közleménye által előidézett sajtóvisszhang hatására a két üzletlánc megszakította kereskedelmi kapcsolatát a jogelőddel és a Kft.-vel. Az üzleti kapcsolat helyreállítására csak 2014. február 1-jén került sor, ekkor is csupán az egyik üzletláncsal.
- [9] 1.6. A fenti előzmények hatására a jogelőd és a Kft. közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítése iránti keresetet nyújtott be az Egri Törvényszékhez, kérve a Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága, valamint a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (együttesen a továbbiakban: alperesek) egyetemleges kötelezését 627 000 000 forint megfizetésére. A jogelőd és a Kft., valamint az alperesek egyaránt a keresettel érvényesített jog fennállásának megállapítását kérték a törvényszéktől, ezért közbenső ítélet meghozatalára került sor. Az Egri Törvényszék 12.P.20.237/2014/86. számú, 2015. november 19-i közbenső ítéletével megállapította, hogy a jogelőd és a Kft. keresetével érvényesített jog mindkét alperessel szemben fennáll.
- [10] A törvényszék által lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítást nyert, hogy az ásványvíz – az uniós jogi szabályozás figyelembevételével is – élelmiszernek minősül, ezért a hatósági ellenőrzés során az eljáró közigaz-

gatási szervek kötelessége volt a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény, valamint az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) rendelkezéseinek maradéktalan betartása.

- [11] A törvényszék 2015. április 17-ei keltezésű „engedményezési szerződés peresített követelés értékesítéséről” elnevezésű okirat alapján a 2015. május 5-i tárgyaláson meghozott végzésével kimondta, hogy a jogelőd jogutódja az indítványozó, így az indítványozó perbelépését engedélyezte, a jogelődöt és a Kft.-t pedig a perből elbocsátotta.
- [12] Eljárása során a törvényszék annak vizsgálata során, hogy az elsőfokú élelmiszerlánc-biztonsági hatóság törvényesen nyilvánította-e határozatát fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, arra a megállapításra jutott, hogy a közigazgatási szerv e döntése jogszabálysértő volt és korlátozta a Kft. jogorvoslathoz fűződő alkotmányos jogát. A törvényszék a határozat törvénysértő módon történt előzetesen végrehajthatónak nyilvánításában az elsőfokú közigazgatási szerv felróhatóságát mondta ki és egyértelműen megállapította a jogellenes magatartással a jogelődnek és a Kft.-nek okozott kár bekövetkezését.
- [13] A közbenső ítélet azt is kimondta, a Vidékfejlesztési Minisztérium törvényi felhatalmazás nélkül, jogellenesen tette közzé a jogelőd és a Kft. tevékenységével kapcsolatban az elsőfokú közigazgatási szerv által megállapított jogsértésről szóló jelentés-táblázatot és közleményt. A törvényszék közbenső ítéletében mind a Heves Megyei Kormányhivatal, mind a Vidékfejlesztési (Földművelésügyi) Minisztérium (a peres eljárás során alperesi oldalon is jogutódlás történt) kártérítési felelősségét megállapította.
- [14] 1.7. A közbenső ítélet ellen benyújtott alperesi fellebbezések hatására a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.770/2015/4. számú másodfokú ítéletével az Egri Törvényszék döntését megváltoztatva a jogelőd és a Kft. jogutódjaként eljáró indítványozó keresetét elutasította. Az ítéltábla úgy vélte, az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 206. § (1) bekezdése szerint biztosított mérlegelési jogkörében eljárva helyesen állapította meg a tényállást, abból azonban az alperesek [Heves Megyei Kormányhivatal, Vidékfejlesztési (Földművelésügyi) Minisztérium] „kártérítési felelősségének fennállására a jogszabályok helytelen értelmezése folytán tévesen következtetett.”
- [15] Az ítéltábla szerint a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség megállapítása során azt kell vizsgálni, a közigazgatási szerv az elvárható magatartásnak megfelelően járt-e el. A másodfokú ítélet kimondta, az államhatalmi szervek által lefolytatott vizsgálatok, ellenőrzések, valamint a döntéshozatal során megvalósult esetleges téves jogalkalmazás önmagában nem elegendő a kártérítési felelősség megalapozásához.
- [16] Az ítéltábla szerint a közigazgatási szerv határozatának azon indokolása, mely az előzetes végrehajthatóvá nyilvánítás okaként a fogyasztók egészségének védelmét jelölte meg, kellően megalapozott, így döntésének a jogelődre és a Kft.-re (indítványozóra) gyakorolt következményeként kártérítési felelősség nem terheli. Az Éltv. 71. § (4) bekezdés a) pontja az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv számára fogalmaz meg nyilvánosságra hozatali kötelezettséget, a Vidékfejlesztési (Földművelésügyi) Minisztériumnak nem volt felülbírálati lehetősége a jelentés-táblázat és közlemény közzététele kapcsán, így kárfelelőssége nem állapítható meg.
- [17] 1.8. A másodfokú döntéssel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú közbenső ítélet helybenhagyását, továbbá az elsőfokú bíróság eljárás folytatására utasítását kérte. A Kúria 2017. január 18-án meghozott Pfv.IV.21.070/2016/7. számú ítéletével a jogerős másodfokú határozatot hatályában fenntartotta.
- [18] 2. A Kúria döntésével szemben az indítványozó a benyújtására nyitva álló törvényi határidőn belül, 2017. július 14-én alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, melyben kérte a Kúria Pfv.IV.21.070/2016/7. számú és a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.770/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, tekintettel arra, hogy azok sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdésében meghatározott, a hatóság jogellenes károkozása esetén biztosított kártérítéshez való jogát, valamint az Alaptörvény XIII. cikke szerinti tulajdonhoz fűződő jogát. Az indítványozó szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést képez, hogy a tulajdonhoz és jó hírnévhez való jogának sérelme következett be a közigazgatási hatóságok alaptörvény-ellenes mulasztása következtében. Az indítványozó sérelmezte, hogy a közigazgatási hatósági cselekmények eredményeképpen bekövetkezett bevételkiesésért (üzleti partnerei felmondták az együttműködési megállapodásokat) nem kapott kompenzációt. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként értékelte a beadvány, hogy hol húzódik az állam felelőssége a szervei által jogalkalmazás során okozott alapjogsérelem orvoslása és a működőképes, soro-

zatos perek fenyegetettségével nem veszélyeztetett államigazgatás között. Az indítványozó panaszában kifejtette, az Alkotmánybíróság mindezidáig egyetlen határozatában foglalkozott a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítését kimondó alaptörvényi rendelkezéssel. Irányadó alkotmánybírósági gyakorlat hiányában – az indítványozó hivatkozása alapján – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségességi-arányossági tesztet kell alkalmazni jelen ügyben. Az indítványozó szerint az alaptörvény-ellenességet éppen az alapozta meg, hogy a jogellenes károkozás megállapításakor az eljáró bíróságok kizárólag a polgári jogi dogmatikát alkalmazták, holott az ilyen és ehhez hasonló ügyekben az Alaptörvényt és annak jogkorlátozásra vonatkozó szükségességi-arányossági tesztjét kellene használniuk.

- [19] Az indítványozó kifejtette, hogy az – állítása szerint – alapvető jogát ért korlátozás legitim célja a közigazgatás relatív háborítatlan működése, amely érvényesülése azonban aránytalan terhet jelentett számára. A beadvány sérelmezi, hogy az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták az indítványozó alapvető jogának lényeges tartalmát, nem részesülhetett ugyanis semmiféle kártalanításban. Az indítványozó az általa lefolytatott alapjogi teszt jelképes mérlegének egyik részében a kártérítéshez való jogát, másik „serpenyőjében” az állami/közigazgatási érdeket helyezte el.
- [20] Az indítványozó úgy vélte, alkotmányjogi értelemben van jelentősége a kár mértékének. Az élelmiszeripari ellenőrzést végző hatóságok részéről az indítványozó szerint az általános gondossági kötelem – éppen az élelmiszerbiztonság fontossága és az esetleges fertőzések kiküszöbölése érdekében – erősebb, mint az államigazgatás más szerveinél, egy téves vagy elmaradt lakossági riasztás ugyanis megrendítheti a hatóságok tevékenységébe vetett közbizalmat. A kiemelt gondossági kötelezettség azonban – az indítványozó megítélése szerint – nem csupán a fogyasztókkal, hanem a szolgáltatókkal szemben is fennáll az ellenőrző hatóságok részéről, egy pontatlan vizsgálati eredmény ugyanis az üzleti életben való teljes ellehetetlenülést eredményezhet.
- [21] Az indítványozó beadványában jogszerűtlennek találta a Vidékfejlesztési (Földművelésügyi) Minisztérium közleményét, annak kiadására ugyanis – véleménye szerint – nem lett volna jogosultsága. Az indítványozó azzal érvelt, az alkotmányjogi értelemben vett gondosságot a hatóságok ellenőrzésük során nem tanúsították, ennek ellenére az eljáró bíróságok – az indítványozó szempontjainak teljes figyelmen kívül hagyásával, a szükségességi-arányossági teszt alkalmazása nélkül – mégis jogszerűnek ítélték, „kiüresítve ezzel az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdésében foglalt jogellenesség alkotmányjogi fogalmát.”
- [22] A tulajdonhoz való jog sérelmével összefüggésben az indítványozó kifejtette, „rendkívül erős jogos várománytól” esett el, alappal számíthatott ugyanis meglévő üzleti kapcsolatainak határozatlan időtartamú fennmaradására. E váromány bizonyítékeként értékelte az indítványozó, hogy a jelen esetet követő két évvel a megszűnt üzleti kapcsolatot fellesztették az érintett üzletláncokkal. Állításának alátámasztásaként az indítványozó áttekintette az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) hasonló ügyekkel kapcsolatos esetjogát. Az indítványozó – az EJEB gyakorlatára hivatkozva – a tulajdonjog-korlátozás legitim célját és jogszerűségét említette, kiemelte továbbá az előreláthatóság és az önkényességtől való mentesség fontosságát. Az indítványozó az EJEB esetjoga mellett az Alkotmánybíróság tulajdonvédelemmel kapcsolatos döntéseinek áttekintését követően arra a következtetésre jutott, hogy a tulajdonkorlátozás arányosságát mindig a konkrét eset körülményei határozzák meg. A várományra vonatkozó, megszorító alkotmánybírósági értelmezéssel összefüggésben az indítványozó kifejtette: panaszja eleget tesz a testület gyakorlatában foglaltaknak, ugyanis esetében nem csupán „reményről”, hanem már megszerzett nyereségről volt szó, a „hatóságok súlyosan gondatlan közrehatása” hiányában ugyanis az élő, hosszú évek óta fennálló szerződésekből származó bevételek idővel realizálódtak volna. Az indítványozó szerint az államigazgatás „indokolatlan perekben megnyilvánuló végzációnál” való védelme nem ok a kártérítés teljes elmaradására, az aránytalan jogkorlátozás pedig alaptörvény-ellenes.

II.

- [23] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XXIV. cikk (2) Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a hatóságok által feladatuk teljesítése során neki jogellenesen okozott kár megtérítésére.”

III.

- [24] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [25] 1. Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdetén megvizsgálja, hogy a benyújtott alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 56. § (1)–(2) bekezdése szerint a testület tanácsban eljárva, mérlegelési jogkörében vizsgálja a befogadhatóság feltételeinek meglétét. Az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti és jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva (Abtv. 27. §).
- [26] Az indítványozó jogi személy, az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése a törvény által létrehozott jogalanyok számára is biztosítja azokat az alapvető jogokat, melyek természetüknél fogva nem csupán az embert illetik meg. Az indítványozó – az engedményezési szerződés által – az alkotmányjogi panasszal érintett ügy felpereseként egyedi ügyben érintett szervezetnek minősül, ezért jogosult a panasz-beadvány előterjesztésére. Az indítványozó határidőben benyújtott [Abtv. 30. § (1) bekezdés] alkotmányjogi panaszában megjelölte a jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], a vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványozó bírói döntés megsemmisítésére irányuló, kifejezett kérelmet tartalmazó indítványa [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont] eleget tesz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti indokolási kötelezettségének. A Kúria döntésével szemben további jogorvoslatnak nem volt helye, az indítványozó a rendelkezésére álló fellebbezési lehetőséget kimerítette (Abtv. 27. § b) pont). A befogadhatóság törvényi feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel (Abtv. 29. §). Jelen esetben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként értékelte az Alkotmánybíróság, hogy – az erre irányuló, fentebb ismertetett indítványra tekintettel – meghatározza az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdésében foglalt kártérítéshez való jog alkotmányos jelentéstartalmát.
- [27] Az indítványozó panasa a befogadhatóság valamennyi, Abtv.-ben szabályozott törvényi kritériumának eleget tesz, ezért annak befogadásáról az Ügyrend 31. § (6) bekezdésében biztosított jogkörében eljárva az Alkotmánybíróság jelen, érdemi elbírálást tartalmazó határozatában döntött.
- [28] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a tulajdonhoz való jogának sérelmét állította. Az Alaptörvény XIII. cikke az állammal szemben fogalmaz meg olyan közjogi igényt, mely alapján – néhány, az Alaptörvényben biztosított kivételtől eltekintve – „[k]öteles tartózkodni az alapjog alanyának tulajdonosi pozíciójába történő behatolástól” [3052/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [54]]. A tulajdonhoz való jogot garantáló alaptörvényi rendelkezés elsősorban a már megszerzett tulajdont védi az elvonástól és korlátozástól, ahogyan ezt az Alkotmánybíróság több határozatában [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, 3194/2014. (VII. 15.) AB határozat] kifejtette.
- [29] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a váromány csak kivételes esetben részesülhet alapjogi védelemben. Az Alaptörvény XIII. cikke által biztosított jogvédelem a már megszerzett tulajdonon kívül kizárólag az érdekeltek ellenszolgáltatásán, járulékfizetésén alapuló, társadalombiztosítási jogosultságokra vonatkozó közjogi várományokra terjed ki [23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [140]; 3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]; 3088/2017. (IV. 28.) AB végzés, Indokolás [11]]. Az alkotmányjogi panasz szerint az üzletláncokkal megkötött szerződésekből származó „nyereség már az indítványozóé volt, csak idő kérdése lett volna, hogy ezek az összegek mikor folynak be hozzá.”
- [30] Az Alkotmánybíróság megállapítja, az indítványozó (jogelődje) palackozott ásványvíz értékesítésével foglalkozó gazdasági társaságként működött, ezért az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos jogszabályi előírásokat ismernie kellett, tudhatta, milyen következményekkel járhat, ha az általa forgalmazott ásványvíz coliform baktériumot tartalmaz. Évek óta aktív gazdasági tevékenységet folytató társaságként azzal is tisztában kellett lennie, hogy egy szerződés megkötése nem jelenthet garanciát a folyamatosan változó üzleti életben majdan realizálódó, csupán remélt nyereség megszerzésére. Az Alkotmánybíróság szerint az indítványozó által remélt nyereség mértéke nem alapozza meg annak várományi jellegét, gazdasági szereplőként ugyanis az indítványozónak

számolnia kellett az üzleti életben felmerülő kockázattal, így a veszteséggel is. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] vállalkozási tevékenység jövőbeni nyereségének a reménye, az ebből várható profit nem tekinthető az alkotmányos tulajdonjog által elismert és védett tulajdoni várománynak” {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [24]}.

- [31] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó szerződésből remélt haszna nem minősül sem megszerzett tulajdonnak, sem közjogi várománynak, így az Alaptörvény XIII. cikke szerinti alkotmányos védelem nem illeti meg. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság a fentiek alapján nem találta megalapozottnak.
- [32] 3. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése szerinti alapjogának sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság a 3218/2014. (IX. 22.) AB határozatában vizsgálta érdemben az Alaptörvény ezen rendelkezését. A hatósági jogkörben jogellenesen okozott károk megtérítéséhez való jogot kimondó alaptörvényi rendelkezés egyrészről „[d]eklarálja a hatóság kártérítési kötelezettségét jogellenes károkozás esetén, másrészt kötelezi a jogalkotót az erre vonatkozó törvényi szabályozás megalkotására” {3218/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [26]}. E feladatának eleget téve a jogalkotó a hatóság kártérítési kötelezettségének anyagi jogi szabályait a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (a továbbiakban: Ptk.) rendezte, korábban pedig a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényben szabályozta.
- [33] 3.1. Az Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése olyan, alapvető jogot deklaráló rendelkezés, melyet tényleges tartalommal a Ptk. közhatalom gyakorlásával okozott kárért való felelősségre vonatkozó szabályai töltenek ki, biztosítva ezen alkotmányos jog teljességét. Az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése megteremti annak lehetőségét, hogy a hatósági eljárásban érintettek – „törvényben meghatározottak szerint” – érvényesíthessék kárigényüket a bíróságok előtt. A kártérítésre való konkrét jogosultságot – jogvita esetén – jogerős bírói döntés állapítja meg.
- [34] 3.2. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó azzal érvelt, kártérítéshez való jogának korlátozása a közigazgatás relatív háborítatlan működése érdekében történt. Az Alkotmánybíróság szerint nem jelenti az indítványozó Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése szerinti jogának sérelmét, hogy számára a bíróságok nem ítélték meg kártérítést, kárigényének érvényesítésére ugyanis lehetősége volt.
- [35] Az élelmiszerfelügyeleti hatósági eljárást a bíróságok nem találták jogellenesnek, jogellenesség hiányában pedig nem állapítható meg károkozás, így kártérítésre való jogosultság sem. A fentiek alapján az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdésében megjelölt alapjog-sérelemre vonatkozó indítványi elemet is megalapozatlannak találta az Alkotmánybíróság.
- [36] 4. Az indítványozó alapjogának korlátozására sem a tulajdonhoz való joggal, sem a hatósági károkozás megtérítéséhez fűződő joggal összefüggésben nem került sor, ezért a Kúria Pfv.IV.21.070/2016/7. számú ítélete, valamint a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.770/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság – a fentiekben foglalt indokok szerint – elutasította.

Budapest, 2018. március 27.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1544/2017.

